

Резюме. *Одной из глобальных проблем, которые возникали перед человечеством в связи с научно-техническим прогрессом, – полное обеспечение контроля за мутационным процессом в аспекте сохранения генофонда популяции человека как гарантии социального экономического и морального благополучия в процессе исторического развития.*

Ключевые слова: *радиационный фактор, отдаленные последствия.*

Resume. *One of global problems that arose up before humanity in connection with scientific and technical progress, is the complete providing of control after a mutational process in the aspect of maintenance of gene pool of population of man as guarantee of social economic and moral prosperity in the process of historical development.*

Keywords: *radiation factor, remote consequences.*

УДК 614.2:355/359(477)

**ОРГАНІЗАЦІЯ МЕДИЧНОГО КОНТРОЛЮ ТА ДЕРЖАВНОГО
САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО НАГЛЯДУ ЗА
ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЮ ВІЙСЬК
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЇ**

Власенко О.М., Шевчук Р.В., Антушева Н.Ф.,

Козак Н.Д., Рудинський О.В.

Українська військово-медична академія

Резюме. *В статті наведені результати медичного контролю та державного санітарно-епідеміологічного нагляду Міністерства оборони України у 2014 році, визначення напрямків діяльності державної санітарно-епідеміологічної служби Міністерства оборони України. Визначені чинники, які у поєднанні з факторами професійної діяльності можуть спричинити виникнення інфекційних захворювань та погіршення стану здоров'я, зниження працездатності та, як наслідок, зниження боєздатності.*

Ключові слова: *санітарно-гігієнічне, протиепідемічне забезпечення, харчування, життєдіяльність, інфекційні захворювання.*

Вступ. В нинішній соціально-політичній ситуації в Україні суттєво змінився стан та перспективи розвитку її Збройних Сил. Великого значення набуває оптимізація кадрового потенціалу різних родів та видів військ. Актуальним стає створення єдиної системи забезпечення життєдіяльності військовослужбовців, як одного із головних чинників підтримки високої боєздатності військ.

В збройних силах провідних країн світу надається пріоритет забезпеченню життєдіяльності та належного функціонуванню військовослужбовців, а саме, їх професійному відбору, розміщенню, раціональному, якісному та безпечному харчуванню, водопостачанню, лазне-пральному забезпеченню та підтриманню високого рівня професійного здоров'я, медичного супроводу навчальної, службової, професійної і бойової діяльності. Санітарно-гігієнічні, протиепідемічні, профілактичні та медичні заходи проводяться з метою збереження професійного здоров'я, підтримання максимально можливого професійного довголіття і боєздатності військовослужбовців. Ці заходи знайшли широке запровадження в практиці медичного та протиепідемічного забезпечення військ, особливо під час ведення бойових дій.

Науковий супровід вказаних аспектів дозволить вирішити найскладніше завдання сучасної армії, яке полягає у гарантуванні високої надійності діяльності головної активної та найбільш уразливої ланки забезпеченні боєздатності – здоров'я військовослужбовця.

Мета роботи. Визначити чинники, які у поєднанні з факторами професійної діяльності можуть спричинити виникнення інфекційних захворювань та погіршення стану здоров'я та, як наслідок, зниження боєздатності військовослужбовців. Визначення напрямків діяльності медичної та державної санітарно-епідеміологічної служби Міністерства оборони України [2-6].

Матеріали та методи дослідження. Об'єктом дослідження були облікові та звітні матеріали медичної та державної санітарно-епідеміологічної служби Міністерства оборони України згідно директиви начальника Генерального штабу Збройних Сил України №ДГШ-11 від 17 грудня 2001 року за Формами 1/МЕД, 21/МЕД, 22/МЕД щодо адміністративно-запобіжних заходів, проведених інструментальних досліджень питної води, об'єктів харчування, лазнево-прального обслуговування, розміщення, умов життєдіяльності військ та інфекційної захворюваності військовослужбовців.

Основні завдання:

1. Аналіз взаємодії обласних, районних військових комісаріатів з державними адміністраціями при проведенні мобілізації;
2. Посилення контролю щодо відновлення військкоматами планових медичних оглядів військовозобов'язаних військово-лікарськими комісіями військкоматів та забезпечення обов'язкового їх проведення під час мобілізації відповідно до чинного законодавства;
3. Визначення першочергових заходів профілактики інфекційних захворювань, профілактики дії шкідливих впливу факторів середовища – життєдіяльності на стан здоров'я і життя військовослужбовців Збройних Сил України;

4. Аналіз причин і умов виникнення порушень санітарного законодавства в Збройних Силах України щодо організації харчування, водопостачання, розміщення та умов життєдіяльності особового складу[7-8].

Результати дослідження та їх обговорення. Відповідно до частини 10 статті 2 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”, “військовозобов’язані, які проходять службу в військовому резерві або призначені для комплектування посад за відповідними військово-обліковими спеціальностями під час проведення мобілізації, проходять обов’язковий медичний огляд”.

Порядок проведення медичного огляду та мінімальний обсяг досліджень військовозобов’язаним, які призиваються на військову службу визначено Положенням про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затвердженого наказом Міністра оборони України від 14.08.2008 № 402, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17.11.2008 за № 1109/15800 із змінами.

За І квартал 2014 року до Збройних Сил України призвано біля 15000 військовозобов’язаних. У 20 % із них є скарги на стан здоров’я та неспроможність виконувати обов’язки військової служби за станом здоров’я. Військовозобов’язані прибули до військових частин без медичного огляду. Зазначене знижує боєздатність військових частин та може призвести до надзвичайних подій. Одночасне проведення всім призваним військовозобов’язаним військово-лікарської комісії призводить до перенавантаження та ускладнення роботи військових лікувальних закладів.

На цей час утворилась складна ситуація щодо визначення у найкоротший термін придатності до військової служби військовослужбовців призваних на військову службу по мобілізації.

В той же час мали місце проблемні питання в організації життєдіяльності військових частин суб’єктами господарської діяльності, що розташовані в Автономній Республіці Крим під час їх блокування:

у 56 комендатурі забезпечення штабу ВМС ЗСУ (м. Севастополь) внаслідок блокування військової частини харчування здійснювалось за рахунок продуктів, що перекидалися через огорожу (хліб, крупи, картопля), з подальшим приготуванням їжі в їдальні, їжа приймалася з посуду одноразового використання. Запас продуктів харчування був взагалі відсутній. До інших військових частин автомашини ПП “Артек-Союз” з продуктами харчування допускалися з перебоями. Харчування офіцерського складу, що цілодобово перебували у заблокованих частинах, здійснювалось самостійно (за власні кошти або за рахунок їжі, що доставлялись до частин родинами та місцевим населенням) без відповідних документів щодо їх якості та безпечності. На кораблях Військово-Морських Сил України, що були заблоковані у

Севастопольській бухті (“Славутич” та “Тернопіль”), 04.03.2014 запас питної води та продуктів харчування було поповнено у повному обсязі. Екіпажі інших кораблів харчувались у штатному режимі в їдальні Південної військово-морської бази (смт Новоозерне) та на камбузах кораблів. Суттєвих проблем з водопостачанням та енергопостачанням не спостерігалось.

В інших регіонах водопостачання, харчування, розташування та побут військовослужбовців було організовано у штатному режимі.

При поточному санітарно-епідеміологічному нагляді фахівцями закладів державної санітарно-епідеміологічної служби Міністерства оборони України у I кварталі 2014 року здійснено перевірку дотримання санітарного законодавства в 146 військових частинах (зкладах) та на 32 інших об'єктах.

Під час перевірок обстежено 154 об'єкти харчування. Здійснено 3534 санітарно-бактеріологічних та санітарно-гігієнічних досліджень їх санітарного стану, виявлено незадовільний санітарний стан їдальні в управлінні 174 зенітно-ракетного полку (ПС ЗСУ м. Севастополь), де з посуду та обладнання у 15% виділено бактерії групи кишкової палички (БГКП). Надано пропозиції щодо проведення генерального прибирання, дезінфекційних заходів та посилення контролю за санітарним станом їдальні.

Проведено 1250 досліджень проб харчових продуктів та готової їжі. Виявлено бактеріальне забруднення салату з моркви у їдальні управління 174 зенітно-ракетного полку (ПС ЗСУ м. Севастополь). Надано пропозиції щодо посилення контролю за дотриманням технології приготування їжі.

Здійснено 4523 лабораторних дослідження проб питної води. Відхилень від вимог ДСанПіН 2.2.4-171-10 “Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною” не зареєстровано.

За результатами роботи виявлені наступні порушення санітарного законодавства:

Факультет військової підготовки Науково-технічного університету “Харківський політехнічний інститут” в їдальні (харчування забезпечує ТОВ “АВІКА”) два працівника допущені до роботи з простроченими термінами здачі заліку з санітарного мінімуму.

Військово-медичний клінічний центр Західного регіону (м. Львів) в їдальні (харчування забезпечує ТОВ “АДМЕТ ГРУП”) в овочевому, м'ясному та рибному цехах не підведена гаряча вода до рукомийників, у всіх буфетних (крім інфекційного відділення) порушуються правила миття та сушіння столового посуду в зв'язку з відсутністю проточної гарячої води, необхідної кількості посудомийних ванн і сушарок, не організовано централізоване прання спецодягу працівникам харчування.

174 зенітно-ракетний полк (ПС ЗСУ м. Севастополь) - обстеження проведено до початку блокування військової частини. Контейнери для збору

сміття не марковані, не обладнані кришками, переповнені, територія частини прибирається неякісно, мають місце стихійні звалища гілля та листя. Будівля фортифікаційної споруди потребує ремонту (стеля, стіни, підлога в плісняві, оздоблення частково відшаровується), аварійне освітлення не відповідає нормативним вимогам, на деяких ділянках взагалі відсутнє. В їдальні (харчування забезпечує ПП “АРТЕК-СОЮЗ”) відсутні рукомийники для відвідувачів, хліб в хліборізці зберігається навалом, не працює мармітна лінія, столовий посуд частково пошкоджений (має сколи та тріщини) і потребує заміни, після миття залишається забрудненим залишками їжі, жиром, не просушується, приміщення їдалень та продовольчих складів потребують проведення косметичного ремонту, в виробничих цехах в наявності таргани, порушуються санітарні правила приготування холодних закусок. В автопарку більшість приміщень потребує ремонту, особовий склад при роботах не забезпечується засобами індивідуального захисту (респіратори, окуляри), милом.

Всього за результатами роботи складено та направлено до посадових осіб військових частин та суб’єктів господарювання 186 актів щодо усунення виявлених недоліків.

Таблиця 1

Динаміка проведення адміністративно-запобіжних заходів державною санітарно-епідеміологічною службою у період I квартал 2011-2014 року

Адміністративно-запобіжні заходи	I квартал 2014 року	I квартал 2013 року	I квартал 2012 року	I квартал 2011 року
Складено актів щодо усунення виявлених недоліків	186	175	167	159
Направлено подання про відсторонення від роботи	26	21	19	18
Складено протоколи про санітарні порушення	24	23	21	19
накладено штрафів	23	23	20	19
Здійснено лабораторних дослідження проб питної води.	4523	4487	4389	4276
Проведено досліджень проб харчових продуктів та готової їжі.	1250	1224	1178	1187
Під час перевірок обстежено об’єктів харчування.	154	147	138	142
Здійснено санітарно-бактеріологічних та санітарно-гігієнічних досліджень їх санітарного стану	3534	3456	3487	3358

Висновки

1. Обґрунтовано відновлення планових медичних оглядів військовозобов'язаних військово-лікарськими комісіями військкоматів та забезпечення обов'язкового їх проведення під час мобілізації відповідно до чинного законодавства;
2. Заборона приймання до військових частин військовозобов'язаних без проходження медичного огляду у військових комісаріатах та наявності відповідних медичних документів;
3. Підтверджено не належний рівень забезпечення суб'єктами господарської діяльності запасу продуктів харчування, водопостачання та лазне-прального обслуговування військовослужбовців, надання послуг в не повному об'ємі під час блокування військових частин Автономної Республіки Крим;
4. Обґрунтовано проведення щоденного моніторингу за організацією водопостачання, харчування, розташування та побуту військових частин у регіонах відповідальності регіональними санітарно-епідеміологічними управліннями з метою своєчасної організації санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів під час мобілізації.

Література

1. Депутат Ю. Гігієнічна оцінка фізіологічного стану організму військовослужбовців Збройних Сил України при фактичному та скоригованому раціоні харчування / Ю.М.Депутат // Військова медицина України. – 2012.-№1. – С.94-102.
2. Указ Президента України від 12 березня 2012 року № 187/2012 “Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” – К.: ВР України, 2012.– С.7– 48.
3. Калагін Ю. Охорона здоров'я військовослужбовців як складова соціальної сфери Збройних сил України / Ю.Калагін // Соц. Психологія. – 2007. - №5. – С. 157-162.
4. Кириленко С. О. Система управління Збройних Сил України: ретроспективний аналіз і перспективи розвитку / С. О. Кириленко // Наука і оборона. – 2007. – С. 13–18.
5. Біла книга України 2009. Оборонна політика України: Щорічник. – К.: МО України, 2010.– 92 с.
6. Державна програма розвитку Збройних Сил України на 2012-2017 роки (основні положення). – К.: НАОУ, 2011. – 40 с.
7. Стратегічний оборонний бюлетень України на період до 2015 року (Біла книга України): Щорічник. - К.: Аванпост-прім, 2004. – 96 с.

8. Руководство по планированию и реализации программы для силовых структур. – К.: ЮНЕЙДС, 2006. – 56 с.

9. Закон України від 24.02.1994 року № 4004-ХІІ “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” – К.: Відомості ВР України, 1994.-№ 27–218 с.

Резюме. *В статті приведено результати роботи медичинської та державної санітарно-епідеміологічної служби Міністерства оборони України в 2014 році, визначення напрямків діяльності державної санітарно-епідеміологічної служби Міністерства оборони України. Визначено фактори, які в відповідності з факторами професійної діяльності можуть викликати інфекційні захворювання, погіршити стан здоров'я, знизити працездатність, а, як наслідок, знизити боєготовність.*

Ключові слова: *санітарно-гігієнічне, протиепідемічне забезпечення, харчування, життєдіяльність, інфекційні захворювання.*

Summary. *In the article there are given the results of the State Sanitary and Epidemiological Service of the Ministry of Defense of Ukraine in 2012, the definition of activity types of the remembered institution for the period 2012-2013. The factors, that in combination with the professional activity conditions can cause acute intestinal infections and the deterioration of health, decreased performance and the reduction of combat readiness, as a result, have been identified.*

Keywords: *sanitary and hygienic, anti-epidemic support, the nutrition, the vital activity, acute intestinal infections.*

УДК 355.5; 613.97

ОПТИМІЗАЦІЯ РЕЖИМУ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ГІГІЄНИЧНИХ НОРМАТИВІВ

Іващенко С.М., Хижняк М.І.

Українська військово-медична академія

Резюме. *В даній статті наводиться опис одного з можливих способів обґрунтування і розробки сучасної системи оптимізації режиму рухової активності особового складу Збройних Сил України. Цей спосіб оснований на гігієнічних засадах і призначений для підвищення показників професійної спроможності військових спеціалістів за умов збереження і зміцнення їх професійного здоров'я. Головною*